

# SVOBODNA SLOVENIJA

STEV. 10

GLASILO VSEH ZASUŽNjenih SLOVENCEV

23. april 1942

10

PODPREDSEDNIK JUGOSLOVANSKE VLADE IN PREDSEDNIK  
SLOVENSKEGA NARODNEGA ODBORA V LONDONU - GOSPOD  
DR. MIHA KREK JE ZA VELIKONOČ PO RADIU GOVORIL  
NARODOM BRITANSKEGA IMPERIJA! - PONOSNI SMO, DA

10

je zastopnik Slovencev stopil na ta najvišji govorniški oder sveta, kakor dose-  
daj še noben Slovenec. Zavedamo se važnosti takih nastopov za bodočo Slovenijo.

IZ LONDONA DR. A. KUHAJ (12. apr. 1942): Dragi Slovenci in Slovenke. Spet vam mo-  
ram govoriti o obletnici nesreče, ki je zadela Jugoslavijo... Toda  
danes bi rad pogledal naprej v bodočnost, kakšna bo naša usoda. Odvisna je  
1. od naše lastne volje do življenja, 2. od dločitve, ki jo bo prineslo crožje  
in 3. od stališča, ki ga bodo zavzele po zmagi velike države.

Najprej vam bom govoril o tretji točki. - V tem pogledu imamo mi nekaj, če-  
sar mnogi drugi narodi nimajo in bi si tako želeli. Angleška vlada nam je lani  
v parlamentu in pozneje še pismeno obljubila, da bo Jugoslavija obnovljena. Naša  
država bo torej zopet vstala in vprašanje njene obnove se sploh ne postavlja,  
ker je že vnaprej rešeno. Gre samo za to, da se naše meje razširijo do tja, kjer  
koli naš narod prebiva. Toda te obveznosti je dobila Jugoslavija kot celota in  
prenehajo veljati, čim bi po naši krivdi ali bolje rečeno po naši lastni neum-  
nosti postale nemogoče. V tem primeru imajo velesile zopet svobodne roke. Doma  
morajo vsi, ki gledajo z lastnimi  
oči, uvideti, da je rešitev Slo-  
vencev edino v obnovi jugoslovan-  
ske države in edino ta obnova nas  
loči od groba. Če vam ljudje od  
svobodilne fronte dragače trobijo,  
morate vedeti, da je to laž, da  
ženejo narod v smrt. Za Slovence  
je rešitev edino v Jugoslaviji, -  
vsak drug glas pomeni smrt.

Glede zmage (2. točka) ni ne-  
benega dvoma, da bo na strani An-  
glije in njenih zaveznikov. Ni si-  
cer mogoče napovedati časa zmage  
točno naprej - in prišli bodo še  
hudi meseci - v samo zmago pa no-  
ben pameten človek ne more dvomi-  
ti. Trajalo bo še nekaj časa, da  
se razgibljejo vse proizvajalne  
sile Anglije in Amerike. Naša dol-  
žnost je, da vstrajamo in se ne  
vdamo. Mi smo sedaj vsi na fronti  
in vsi bomo storili vse, kar more-  
mo, da se čimprej zruši sovražni-  
kova moč... Rabili bomo še vsako  
pest, vsako srce in vsak kamen, ka-  
lar pride ura za to in vsi naj i-  
majo to vedno pred očmi.

Imeti moramo voljo do lastne-  
ga življenja! To je edino, kar la-  
hko v teh časih zapustimo svojim  
potomcem. Biti si moramo edini:  
imeti moramo eno samo voljo, ime-  
ti moramo takorekoč eno samo pest,  
imeti moramo samo en cilj! Biti  
moramo en sam izraz, en sam eno-  
ten list. Treba je vstrajati in  
imeti pred očmi vedno eno: jugosl-  
ovanska državna skupnost je edina  
obramba, ki nas loči od narodne  
smrti! Vem, zakaj vam to govorim,  
dasi vam tega ne morem razlagati  
in tudi to me boste razumeli. Ne  
poslušajte krivih prerokov, poslu-  
šajte samo glasove, ki prihajajo  
od vam znanih ljudi!

DOMOVINA NE ČESTITA... Nekaj dejanj, ki so  
jih izvedli pri nas  
partizani, imajo gangsterski značaj. Umor tu,  
umor tam, na cesti, na stanovanju, v delavni-  
ci, v lokalu! Napad iz zasede, rop pri belem  
dnevu! Pa še kak trik in umorom združen  
pobeg redkih prijetih važnejših partizank iz  
bolniške oskrbe. To naj bi bila partizanska  
junaštva. Partizani so nanje ponosni. Naj so.  
Njih dejanj so vredni. Med seboj si za vse to  
lahko čestitajo, pripravljajo po njih po-  
jedine in zalivajo zmage. Ne bi bili, kar so,  
če tega ne bi delali.

Domovina pa na take sinove ne more biti po-  
nosna, takih zmag s slavo ne venča. Domovina,  
ko je bila svobodna, se jih je branila. Imela  
je za take slučaje vedno pripravljene ječe in  
vislice. Zasuznjena se sedaj braniti ne more.  
Od tujcev ponižana, poteptana, razkosana, je  
prisiljena gledati rope, požige, umore in vsr-  
kavati prelito kri lastnih otrok, tudi mnogih  
nedolžnih slovenskih Ablov.

Ne, domovina čestitane ne more partizanom,  
kakor mati ne otroku zločincu, ki se je re-  
šil ali pobegnil oblastem, svest si, da jih  
bo mesto njega "sedelo" 6, 10 ali več, tudi  
100! Z njo, domovino, namreč vsi vemo za us-  
odne posledice komunistično-strankarskih ali  
partizanskih "podvigov": za eno pobeglico 10  
drugih v ječo, zaradi pobeglih "junakov" nad  
desetinami izrečejo justičen umor, stotine ne  
dolžnih umore kot talce, vasi zropajo, požge-  
jo, zravnaajo z zemljo, tisoče odpeljejo v kon-  
finacijo, vsem vzamejo svobodo gibanja...

Lahko je takim, ki jim za drugih 10, 100, 100  
10 000, za cel narod nič ni. Lahko grmadijo  
na svojo pest za svojo in svoje stranke koris-  
ni zločin na zločin. Domovina pa jadikuje na ru-  
ševinah in grobovih. Domovina je partizanov  
žalostna. Zvesti sinovi domovine, zato za par-  
tizanske čine ne smejo, ne morejo imeti pohva-  
le, ne čestitk. Ne se aro jim v roke, ne dru-  
žijo se z njimi. Domovina, kadar bo svobodna,  
bo maščevala nepotrebno gorje in prelito svo-  
jih otrok! kri

"...pod in nepričakovano se bodo pojavile sile..." (Dr. A. Kuhaj v radiu 19. ap. 42)

<sup>en</sup>  
 NARSA ZELA ŠTAJERSKA Med ljudstvom vlada sloga in edinost. Vsa prejšnja stran-  
 karska trenja so prenehala. Vse sloje družijo predvsem slo-  
 venska ideja. Partizanstva in OF na Štajerskem ni. Ti besedi tam nista poznani.  
 Poznajo le četnike, vendar kakšnega aktivnega udejstvovanja ni. Posamični napadi  
 na Nemce so zelo redki. Obračunavanje z nekaterimi narodnimi odpadniki so od-  
 ložili na povojni čas. Organizirane poročevalske službe ni. Vesti gredo le ustno  
 od skupine do skupine narodno zavednih ljudi. - Ob obletnici napada Nemčije in  
 Italije na Jugoslavijo so bile na mnogih krajih izobešene jugoslovanske in an-  
 gleške zastave. - V marcu so Nemci v Mariboru postreljali okrog 100 ljudi. Pred  
 30. marcem dvakrat po 10, 31. marca 30 in 7. aprila zopet 25 oseb!

V zadnjem času hudo pritiskajo na prebivalstvo, da bi se v čim večjem šte-  
 vilu odzvalo pozivu za delo v Nemčiji. Dekleta dobivajo pozive "für allgemeinen  
 Arbeitsdienst". Zlasti v družinah, kjer je večje število otrok.

Kakih večjih dajatev štajerski kmetje doslej še niso imeli. Kmetje pa pri-  
 delajo le toliko, kolikor bodo sami potrebovali. Prodajati ne marajo.

V trgovinah ni dobiti skoraj prav ničesar: ne blaga, ne obuvala, ne želez-  
 nine, ker tovrstne tovarne ne obratujejo.

V javni upravi se opaža velika desorganizacija. Vodijo jo nesposobni ljudje.  
 Med uradništvom vlada velika nemoralna.

Na vlakih, v tovarnah in drugod so uslužbene ženske, ki nadomestujejo moške.

Solstva skoraj ni. Vse moško učiteljstvo je na fronti. Poučujejo ženske. Le  
 po dve ali tri ure na teden imajo pouk v telovadbi, petju in nemščini.

Selitev zaenkrat ni. Vsi Slovenci so pa mnenja, da bodo v slučaju nemške  
 zmage Slovenci preseljeni.

V Heimatbund so začeli ponovno sprejemati. Tokrat tudi take, ki so jih prej  
 odklonili. Na ta način hočejo dobiti simpatizerjev.

Antje letnika 1923 in 24 imajo redne nabore. Drugih še niso vpoklicali.

Spet so zaprli več duhovnikov, čeprav jih je od lanskih pregonov samo ma-  
 lo ostalo. Duhovnike razporeja Gestapo. Več župnijskih cerkva je seveda zaprtih.  
 Na Gornjem Štajerskem se vrši oddajanje zvonov. Tudi za Sp. Štajersko je to že  
 napovedano. Nekatero župnijo so dobile že odlok.

Na Tezmem gradijo tovarno za letalske motorje, ki bi že 31. marca 42 morala  
 obratovati. Pa bo kvečjemu jeseni gotova. V Strnišču na Dravskem polju bodo gra-  
 dili veliko tovarno za aluminij in letalske trupe. Gradilo bo 6000 delavcev.

Radi obrabe strojev in sabotaž imajo tovarni vlaki velike zamude. V Maribo-  
 ru so podminirali vse večje javne zgradbe, da jih v slučaju poraza spuste v zrak.

V Mariboru se ne sme več govoriti slovensko. Če je kdo ovađen, je kaznovan.

Konec marca so tuja letala preletela Dunaj in Gradec ter metala letake s  
 sporočilom, da bodo v kratkem napadla tovarne na Štajerskem. Ljudje se tega veselijo.

Angleškim ujetnikom v Mariboru se dobro godi. So rejeni, dobivajo čokolado  
 in druga hranilna sredstva od angleškega (preko švicarskega) rdečega križa. Ruski  
 ujetniki trpe veliko lakoto in umirajo. Ruski rdeči križ se ni obnesel. Nekateri  
 zabavljajo, da nemškim komunističnim propagandistom znajo pošiljati denar, na  
 svoje sedaj zanje nerabne vojake so pa pozabili.

SLOVENSKA KRAJINA Slov. krajina (Prekmurje) živi razmeroma mirno življenje. Ze-  
 lo se opaža poraš narodnostne zavesti. Komunistične OF in  
 partizanstva tam v bče ne poznajo. Želijo si vzpostaviti Slovenije in Jugoslavi-  
 je. Ob prevratu jih je zajel znani "val za Nemce". Pa je šel mimo brez posledic.  
 Ruski boljše vizem jim ni simpatičen, ker ga nad 35 let stari poznajo iz lastne  
 skušnje (Bela Kun). Komunisti so le tu pa tam kakšni mladi ljudje bržez izkušeni.  
 Madžaronstvo se ni ojačilo. Le nekdanji madžaroni so korajžnejši.

Ljudske šole so ponekod "venške" (v domačem narečju), če so se za to iz-  
 javili starši. Jugoslovansko prekmursko učiteljstvo je ostalo na svojem mestu. Dru-  
 gi le izjemoma nasilnega izгона pa ni bilo. Učiteljski primanjkljaj so nadome-  
 stili z učiteljstvom iz Madžarske. Uradi so seveda spet vsi madžarski.

Voditelj Slovenske krajine župnik Jožef Klekl je še vedno v internaciji  
 v osrčju Panonije. Nekaj duhovnikov je bilo premeščenih. Nad mno-  
 gim je strogo policijsko nadzorstvo. Pri procesu proti trem znanim komunistom  
 so ti nekatero duhovnike izdali, da so jim nudili prenočišče. Duhovniki so bili  
 seveda tudi obsojeni.

Hrane ne manjka, pač pa industrijskih izdelkov. - Na nabor so morali letni-  
 ki, ki so prišli na vrsto za reden rok.

Slovenska tiskarna Sv. družine, ki jo je ustanovil s pomočjo duhovnikov in  
 drugih narodnih delavcev Klekl Jožef tik pred začetkom vojske z Jugoslavijo,  
 obratuje nemoteno. Najnovejše večje delo v narečju (in ogrskim pravopisom) je  
 Kalendar Srca Jezusovoga.

UGOTAVLJAMO, DA MED SLOVENCMI NI NIKJER IZDAJALSKEGA POKRETA, ČE IZVZAMEMO KOMU-  
 NISTE (PARTIZANE, OF), KI SO EDINI IZDALI JUGOSLOVANSKEGA KRALJA, VLADO IN VOJSKO.  
 POSAMEŽNIKE, KI SO V NIZKOTNIH SLUŽBAH OKUPATORSKE POLICIJE NISO KAK IZDAJALSKI  
 POKRET, AMPAK OSAMLJENI IZVRŠKI, KAKOR SE DOBR PRI VSAKEM NARODU IN V VSEH ČASIH  
 O takih je voditi točno evidenco, da pridejo pred sodišče z okupatorskimi nasil-  
 niki vred.

**GORIŠKA PRIMORSKI SLOVENC** so vzorni v svoji slovenski in jugoslovski miselnosti. Poraz Jugoslavije jih je sicer potlačil, toda upanje v zmago za-  
 mnikov in obacvo Jugoslavije je pri njih trd-  
 prepričanje. Njihove oči so obrnjene v jugo-  
 slovansko vlado v Londonu. Slovanska Rusija jim  
 je zelo pri srcu, za boljševizem se pa ne zme-  
 nja. Na več krajih poznajo tudi naš OF - po  
 imenu. Do zadnjega časa so pa mislili, da so to  
 "Mihajlovičevi četniki". Kjer se je OF predstavi-  
 la taka kot je - komunistična, proti jugoslovans-  
 ki vladi in kralju, so jo gladko odklonili. Po-  
 sebno odkar se je zvedelo, koliko gorja in škode  
 je povzročila v "Pokrajini" in na Gorenjskem, jo  
 močno obsojajo.

V primeri s "Pokrajino" so razmere tam znat-  
 no mirnejše. Omejitev glede prometa in gibanja p  
 prebivalstva tam ni. Tudi policijske ure v našem  
 pomenu ne poznajo. Po mestih se kaže pomanjkanje  
 hrane. V Trstu bolj kot v Gorici. Vendar do kak-  
 šnih nemorov radi lakote še ni prišlo. Tudi to-  
 vrstne govorice o Tržiču (Monfalcone) in Milanu  
 niso resnične.

Na velikem poslopju pristanišča za osebni  
 promet v Trstu vihra poleg italjanske tudi zasta-  
 va s kljukastim križem. V poslopju so nastanjeni  
 Nemci. Prve dni po nastanitvi nemških vojakov je  
 bilo na poslopju samo nemška zastava. Italjanski  
 vojakom se to težko prenašalo in Nemci so dovo-  
 lili, da se je nemški smela pridružiti še italja-  
 nska zastava. V Trstu so na treh krajih nastanje-  
 ni nemški vojaki. (Na glavnem kolodvoru na percu  
 visi velika tabla z napisom "Marinenachschub-  
 lizier".) Drugje v Primorju ni videti Nemcev. V  
 njih pa pogosto srečavaš na ulici. Rimljani  
 jih zbadljivo imenujejo preterijance (zatvarstvo  
 fašističnega režima).

Iz Trsta je pred kratkim odplul velik osebni  
 vlak pod vatikansko zastavo v Aleksandrijo po  
 ujetnike (dogovor med italjansko in angli-  
 ško vlado).

Partizani so v tednu po veliki noči prvič  
 ukasili s svojimi "podvigi". Na Ostrožnem vrhu  
 (pri Suhorje, eno uro od Košane) so ustrelili  
 nemškega domačina. Ko so jih vojaki iskali, so ust-  
 relili dva vojaka. Nato so prišli skvadrasti iz  
 mesta, ustrelili tri domačine, zažgali eno hišo  
 in več gospodarskih poslopij. - V Vrhpolju pri  
 Vipavi so ustrelili Andreja Lavrenčiča, očeta 8  
 otrok in sina Jurija, ko so bili pri večerni mo-  
 litvi. Karabinjeri so zaprli celo vrsto domačinov  
 in nekatene hudo pretepli (n.pr. družino trgovca  
 Memrla iz sosednjega St. Vida).

**NA GORENJSKEM NI FLETNO** Splošen pregled čez Go-  
 renjsko je nekako tak:  
 v kamniškem okraju je že dalje časa mirno. Parti-  
 zani so tu očitno iztrebljeni. V bivšem kranjs-  
 kem in škofjeloškem okraju je najslabše: bilo je  
 več partizanskih izgrediv in mase aretacij. Ra-  
 vnijski okraj (visoka Gorenjska) je bil do zad-  
 njega spet mirnejši. Begunje so pa skupen kraj  
 smrti. Naj naštejem usmrtitve iz meseca aprila:  
 10. (11?) apr. - 10 nedolžnih žrtev  
 18. aprila - 50 nedolžnih žrtev (za kazen  
 radi partizanskega napada na jeseniškega župana)  
 Partizani so pa v mesecu aprilu postrelili  
 Slovence:

v cvetnem tednu v Žiganji vasi (obč. Križe)  
 avljarskega pombčnika Kubarja Franca in njegovo  
 ženo. Njuno hišo so zažgali in niso pustili ni-  
 česar ničesar reševati.

V Trsteniku so ubili Lombarja Jakoba.

## Z A R O B O M

### GENERAL MIHAJLOVIČ POZIVA!

Londonski radio je 21. aprila  
 objavil poziv in proglas gene-  
 rala Mihajloviča vsem vojnim  
 obveznikom v Jugoslaviji. Sporo-  
 čil je, da ga je kralj imenoval  
 za edinega vojaškega voditelja  
 na teritoriju Jugoslavije. Nih-  
 če ne sme preko njega voditi  
 kakih svojih akcij. Sicer se  
 bo postopalo proti njemu po  
 obstoječem jugoslov. vojaškem  
 zakonu. Ki se temu ne pokore  
 služijo namreč sovražniku. Mi-  
 hajlovič napoveduje organiza-  
 cijo vojske za celo Jugoslavijo  
 da bo pripravljena za skupen  
 nastop z zavezniki. Občača se  
 posebno na mladino. - Proglas  
 je zanimiv tudi, ker napoveduje  
 novo, boljšo, preurejeno in za  
 vse narode pravično Jugoslavijo.

Podoben poziv je izdala že  
 v začetku meseca aprila jugosl.  
 vlada v Londonu. Radio Moskva je  
 dne 9. aprila objavil vsebino  
 tega proglasa in pozval vse  
 oborožene oddelke v Jugoslaviji  
 da se naj podrede vodstvu gene-  
 rala Mihajloviča.

**MIHAJLOVIČ PETAINU!** Mih. je  
 s posebno poslanico pozval  
 maršala Petaina, naj dvigne  
 francosko zastavo svobode za  
 boj proti skupnemu nemškemu  
 sovražniku.

**V BEOGRADU SO ZAPRLI** Nemci  
 več Slovencev, med njimi na pr.  
 inšp. v fin. minist. Slavka  
 Savinška, senatorja Franca Smo-  
 deja, načelnika dr. Martina  
 Pavliča.

**PO ZANESLJIVIH POROČILIH IZ**  
**ZAGREBA** je velika večina Hrva-  
 tov proti Paveliču in njegovim  
 ustašem. Jugoslovanska misel  
 je zelo močna. Jugoslavije se  
 boje tisti, ki imajo danes di-  
 rektne koristi od ustaškega  
 režima. Partizanstvo na Hrvat-  
 skem ni nikak problem, ker ga  
 skoroda ni. - Dr. Maček se je  
 vrnil iz zapora in se nahaja na  
 Kupincu. Je težko bolan. Obče-  
 vanje z njim je policijsko pre-  
 povedano. Le najožji prijatelji  
 smejo k njemu. - Po verjetnih  
 vesteh je en polk hrvatske vojs-  
 ke prestopil k Mihajloviču.  
 - Ob obletnici ustanovitve se-  
 danje Hrvatske je Pavelič dal  
 zapreti preko 1000 Slovencev.  
 Na Hrvatskem bivajoči Slovenci  
 so prejeli poziv, da morajo do  
 9. maja 1942 sprejeti hrvatsko  
 državljanstvo. Slovence silijo  
 v hrvatsko vojsko in na delo v  
 Nemčijo.

**VEČESLAV VILDER** je postal  
 šef propagandnega oddelka pri  
 jugoslovanski vladi v Londonu.  
 (Večeslav Vilder je bivši sena-  
 tor, po rodu Srb.)